

บทที่ 2

หลักการสืบสวนคดีอาญาเบื้องต้นทั่วไป

1. ความหมายของคำว่า “การสืบสวน”

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) บัญญัติความหมายของคำว่า “การสืบสวน” ว่าหมายความถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

2. วัตถุประสงค์ของการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน

2.1 เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นการสืบสวนก่อนที่จะมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการป้องกัน และเป็นแนวทางสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น เช่น การเฝ้าตาม , การเฝ้าจุด ฯลฯ เป็นต้น

2.2 เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด เป็นการสืบสวนหลังจากมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น

3. เจ้าพนักงานที่มีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 กำหนดว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ เมื่อประกอบกับมาตรา 2(16) จึงสรุปได้ว่า เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ทำการสืบสวนคดีอาญาได้นั้น ได้แก่

(1) เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และตำรวจ เป็นต้น

(2) พศติ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปรามตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์

(3) เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม ผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำความผิดต่อพ.ร.บ. ฝิ่น สุรา และกัญชา เป็นต้น

(4) เจ้าพนักงานกรมศุลกากร ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำความผิดต่อพ.ร.บ. ศุลกากร เป็นต้น

(5) เจ้าพนักงานกรมเจ้าท่า ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำความผิดต่อพ.ร.บ. เดินเรือในน่านน้ำไทย เป็นต้น

(6) พนักงานตรวจคนเข้าเมือง ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม ผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำความผิดต่อพ.ร.บ. คนเข้าเมือง เป็นต้น

(7) เจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม เช่น เจ้าพนักงานกรมป่าไม้ ในคดีที่กระทำความผิดต่อพ.ร.บ. ป่าไม้ เป็นต้น

4. วิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน มี 5 วิธีคือ

4.1 การซักถามบุคคล ได้แก่ การซักถามบุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุ บุคคลที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุ บุคคลที่เป็นผู้เสียหาย และบุคคลใดๆที่คิดว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้อง

4.2 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งทำได้ 4 วิธีคือ วิธีตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแบบเส้นขนาน วิธีตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแบบรูปขดลวด วิธีตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแบบแบ่งเขต และวิธีตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแบบเป็นรูปร่าง

4.3 การเฝ้าตรวจบุคคลถึงของและสถานที่โดยวิธีปกปิด ซึ่งมีวิธีปฏิบัติอยู่ 3 วิธีคือ

4.3.1 การเฝ้าตรวจชนิดเคลื่อนที่ ได้แก่ การเดินสะกดรอย และการใช้ยานพาหนะ เป็นต้น

4.3.2 การเฝ้าตรวจชนิดประจำที่ ได้แก่ การเฝ้าตรวจเคหะสถาน อาคาร หรือ

สถานที่ต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น

4.3.3 การเฝ้าตรวจชนิดใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องลอบฟัง เครื่องดักฟัง ฯลฯ เป็นต้น

4.4 การใช้สายลับ การสืบสวนในลักษณะสายลับ คือใช้วิธีปลอมแปลง หรือปลอมตัว เข้าไปอยู่กับบุคคลหรือสถานที่ที่ต้องการได้ข้อเท็จจริงและหลักฐาน

4.5 ข่าวกรองตำรวจ คือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานจากด้านการข่าว จากกรรมวิธี 5 ประการคือ.

(1) โดยการรวบรวมข่าวสารจากแหล่งข่าวต่างๆ เช่น สถานีตำรวจ ศาล เรือนจำ กรมสรรพากร การทะเบียนราษฎร การสื่อสารแห่งประเทศไทย โรงพยาบาล ธนาคาร สังกัพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โรงแรม โรงภาพยนตร์ และสถานที่อื่นๆ ฯลฯ เป็นต้น

(2) การประเมินค่า หมายถึง การกำหนดความเชื่อถือได้ของแหล่งข่าวและความแน่นอนของข่าวสาร

(3) การวิเคราะห์ คือการแยกข่าวที่ประเมินค่าแล้ว เพื่อพิจารณารายละเอียดของข่าว เพื่อข้อเท็จจริง และความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งวิจัยและการตรวจสอบเนื้อข่าว

(4) การสนธิกรรม คือการนำข่าวต่างๆที่ผ่านกรรมวิธีตามลำดับข้างต้นมา ประกอบ เพื่อกำหนดภาพของข่าวที่น่าจะเป็นไป และ

(5) การตีความ หมายถึง การดำเนินการ 3 ขั้นคือ การวิเคราะห์ การสนธิกรรม และการอนุมาน(การพิจารณาเหตุและผล) เพื่อหาความหมายที่แฝงอยู่รวมทั้งข้อยุติ

5. ขั้นตอนภายหลังการสืบสวนเสร็จ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนด มรรควิธีและขั้นตอนในการวินิจฉัยสั่งการเมื่อได้ทำการสืบสวนเสร็จแล้ว กล่าวคือมิได้กำหนดวิธีปฏิบัติตามกฎหมายไว้เป็นการชัดเจนนั่นเอง แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 125 จะบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ที่ได้ทำการสืบสวนไปทั้งหมด หรือแค่ส่วนหนึ่งส่วนใดตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือ ให้ตกเป็นหน้าที่ของพนักงานนั้นจัดการให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบก็ตาม ก็เป็นเพียง

ข้อบัญญัติส่วนหนึ่งเท่านั้น ในกรณีการสืบสวนปรากฏข้อเท็จจริงและหลักฐานมีมูลความผิดทางอาญา แต่เรื่องอื่นๆนอกเหนือจากนี้กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ ซึ่งต่างกับกรณีของการสอบสวน

6. ขอบเขตอำนาจในการสืบสวนคดีอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร

ฎีกาที่ 140/2490 (ประชุมใหญ่) แบ่งออกเป็นว่าถ้าเป็นตำรวจคือเป็นตำรวจตลอด 24 ชั่วโมง และมีอำนาจสืบสวนได้ทั่วราชอาณาจักร แต่ถ้าเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำนาจสืบสวน จำกัดเฉพาะในท้องที่ที่ตัวเองประจำอยู่

ฎีกาที่ 1670/2509 ตำรวจดับเพลิงมิใช่มีหน้าที่ดับเพลิงเท่านั้น โดยทั่วไปมีหน้าที่สืบสวนคดีอาญาได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 17